

A Szomszédok Egymásért Mozgalom (SZEM) civil bűnmegelőzési tájékoztató program

Köztudott, hogy a közbiztonság helyzete nem túl kedvező. A gazdag ember meg tudja fizetni személyi és vagyonbiztonságát. Az őrző-védő személyek száma hazánkban: 100 000 fő. Az átlag állampolgárt körülbelül 40 000 rendőr és körülbelül 60 000 polgárőr "védi," viszont hiányzik a nyugaton általános milliós nagyságrendű lakossági területi önvédelmi szerveződés a ("Neighbourhood Watch - NW") a "Szomszédok Egymásért" civil védelmi szervezete.

A bűnmegelőzés olyan összetett kormány- és önkormányzati feladat, amely az emberek ezreinek és százezreinek részvétele nélkül egyszerűen megoldhatatlan. A Szomszédok Egymásért Mozgalom (későbbiekben SZEM) magyarországi megjelenése épp oly természetes volt néhány évvel ezelőtt, mint minden más, ami a fejlett nyugati demokráciákban jól bevált. A személy- és vagyonbiztonság védelmével, az erőszakos garázdák elleni védekezéssel Hollandiában, Svédországban, Németországban, Angliában, Franciaországban, az USA-ban, Kanadában, ezen országok városaiban, falvaiban három szinten foglalkoznak:

Az első: növelik a bűn elkövetésének kockázatát.

A második: számba veszik a veszélyeztetett területek, személyek szempontjából a helyzetet, és az előre kiszámítható bűncselekmények elkerülésének lehetőségét.

A harmadik: ha a bűntett mégis megtörtént, megvizsgálják, hogy annak megisméltetésétől miként óvhatják meg az embereket, a közösséget, és hogyan enyhíthetik a bűncselekmény okozta kárt, sérelmet.

Számos helység határában tábla vagy ablakra, ajtóra ragasztott matrica hirdeti, hogy a területet a "NW" védi. Statisztikailag bizonyított, hogy ezeket a "biztonsági folyosókat," (utcarészeket) városnegyedeket az átlag bűnözők elkerülik.

A bűn megelőzésének terepén természetesen mindez egyidejű cselekvést jelent, hiszen sajnos kénytelenek vagyunk abból kiindulni, hogy nincs "veszélytelen", "bűnmentes" övezet. Tudomásul kell venni a legfontosabbat: környezetünk védelmének érdekében mi magunk tudnánk a legtöbbet tenni. Hazánkban az a természetes, hogy a polgárok biztonságuk védelmét minden tekintetben a rendőrségtől várják (nem taglalva a Testület helyzetét, tudjuk, hogy ez irreális). Azt is tudjuk, hogy a polgárőr elkötelezett, szolgálatot teljesít, de ennek is anyagi, személyi és technikai okokból határai vannak.

Az állam egyedül nem tudja ellátni hatékonyan és eredményesen a bűnmegelőzési feladatokat. A lakosságra vetítve kis létszámú rendőrség és a polgárőrség erre önmagában nem képes. Azonban kinek is állna érdekében jobban megvédeni otthonát, mint az ott lakó egyénnek? A rendőrségnek alapvetően bűnüldözési feladatai vannak. A polgárok széles rétegeit érintő úgynevezett statikus bűnmegelőzési tevékenység, azaz a közvetlen lakókörnyezeti figyelő, jelző szolgálat hiánycikk. Egy-egy lakást lehet többé vagy kevésbé biztonságosan zárni, de a betörést, a lakásokban élő emberek megtámadásának veszélyét akkor lehet hatékonyan megelőzni, ha a rossz szándékkal érkezők még a kiszemelt hely környezetében sem érezhetik magukat "biztonságban".

Érezniük kell a figyelő SZEMek jelenlétét, és ezt a tudtukra is kell adni!

A hazánkban létrehozott szervezetek a fejlett nyugati államokban már régóta jól működő minták alapján jöttek létre. Persze az elméletet a magyar gyakorlatba kell átültetni. A külföldi példák szerint eredményességét annak köszönheti, hogy a programban résztvevők életvitelét nem változtatja meg. Ennek ellenére nem kis mértékben újult bűncselekmények elkövetésével szemben védettséget,

ezzel egyidejűleg egyfajta szociális biztonságot. Elérendő cél, hogy a polgár biztonsága érdekében ne kiszolgáltatott alattvaló, hanem – elsősorban lakókörnyezetében – aktív részese legyen a saját érdekeit szolgáló bűnmegelőző munkának.

A program leglényegesebb eleme az, hogy nem kíván semminemű életvitelváltoztatást az abban résztvevőktől, de feltételezi – sőt elvárja – az alapvető emberi normák betartását, hiszen az egymást segítő közösségi környezet biztonságának ez az alapja. Néhány gondolat a SZEM egyesület jó működéséhez:

- Tudjuk jól, hogy a lakókörnyezet rendben tartása a kívülről érkező számára az odafigyelés, a gondosság látszatát kelti. A közösségre nézve ennek felbecsülhetetlen előnye van akkor, ha a be- törő terepszemlét tart.
- Fokozhatjuk ezt azzal, hogy a kapukat mindig zárva tartjuk, és a kaputelefonnal csak az engedi be a postást, a látogatót, a mesterembert, akihez jött. Idegenek lehetőleg ne jussanak könnyen a lakásunk elé!
- A legtöbb házból, lakásból jól szemmel tarthatók a közelben parkoló autók. Gyakorlatból tudjuk, hogy néhány embernek mindig feltűnik, ha a házuk előtt (családi házas, nyaralós övezetben még a szomszéd háza előtt is) vagy közelében idegen autó áll, főleg, ha még személyek is várakoznak benne. Ezeket az észrevételeinket mielőbb osszuk meg szomszédainkkal!
- Kertes házban a ház hátsó részére is kivezethetjük a csengő jelzését – így a kertben dolgozva is mielőbb reagálhatunk arra, ha minket keresnek – elkerülve annak látszatát, hogy senki nincs otthon. Kinek a környezetében nincs gyesen levő anyuka vagy kismama, a szomszédságában vagy rokonságában rendszeresen otthon levő idős ember, netán kisgyerek, aki az iskolából jóval előbb ér haza, mint a szülei?

Bármilyen borzalmas volt a tragédia, bele kell gondolnunk (már csak a későbbi esetek megelőzése végett is), hogy elkerülhető lett volna-e a körmendi gyermekgyilkosság, ha a kislány egy jelzőgombot meg tudott volna nyomni? Egy adott közösségi területen kialakított jelző- riasztórendszer szükség esetén történő működtetése az azonnali segítségnyújtás pótolhatatlan előnyeit biztosítja. Beszélhetünk akár panelházas rendszerről, zöldövezeti vagy családi házas utcasorokról, a magyar viszonyok között megszokott az, hogy az emberek többsége napközben nem tartózkodik otthon. Az azonban nehezen képzelhető el, hogy egy 12-14 lakásos panelházban, egy 10-12 családi házból álló utcasor valamelyik lakásában egy-két ember ne lenne otthon. Riasztás esetén, amely történhet baleset (például konyhai), tűz vagy veszélyeztetettség esetén az egy-másfél percen belül odaérő szomszéd azonnal segítséget nyújthat. Fenyegtetett, szorult helyzetben levőhöz, ő az, aki rendőrt tud hívni, a magatehetetlen emberhez, ő hív mentőt vagy tűzoltót. Mint ezekből is látszik: az embertársaik érdekében fellépő szomszédoknak nem feltétlenül az a feladatuk, hogy betörőt fogjanak, vagy szakszerű orvosi ellátást nyújtsanak (bár alkatuktól függően ez nem kizárt), hanem, hogy az elsődleges és azonnali segítségnyújtást biztosítsák a rászorulóknak.

Bár mi felnőtt emberek egészséges önbizalommal nem nagyon hisszük, hogy nekünk erre szükségünk lehet, mint ahogy minden autós az autója eltűnése után döbben rá, hogy ő is sorra kerülhetett. A közösségi segítségkérő jelző-riasztóberendezéseknek a kiépítése egyszerű. Egyszeri befektetéssel kialakíthatók, rendszerint csak a lakókörnyezetet riasztják. Egy közepes minőségű hevederzár + beszerelési költség árából telepíthető. FONTOS TUDNI: Fenntartási, üzemeltetési költségei nincsenek, a bekerülési összeg nagy hányada pályázati úton beszerezhető, tehát a kisnyugdijasok, vagy többgyermekes családok számára is elérhető. Természetesen valamilyen mértékű önrész felvállalását a támogató általában előnyben részesíti. Az eddig leírtakból is ki kell tűnnie, hogy a "Szomszédok Egymásért" szervezetben (egyesület, csoport stb.) résztvevők az átlagosnál jóval nagyobb biztonságban élnek.

Ki kell tűnnie annak is, hogy ezek a szó szoros értelmében vett önszerveződésen alapuló igazi civil

szervezetek. Ebben rendkívül nagy szerepet tölthetnek be a társasházi vagy ingatlanüzemeltetési testületek, képviseltek, a körzeti megbízottak vagy a polgárőrök. Nagy területre van rálátásuk, tudják kik azok, akik egy adott közösség szinte minden tagjára nézve elfogadott személyek, környezetük előtt tekintélyük van. Ezek a személyek kell, hogy belülről legyenek a szervezői egy "Szomszédok Egymásért" szervezetnek. A támogatást az önkormányzatoktól, a rendőrségtől, az ebben járatos civil szervezetektől – esetleg társasháztól – meg kell kapniuk, de a szervező munkát nekik kell elvégezni. Ha ez nem így történik, akkor szokványossá válik a dolog: érzik mögötte a "hivatalt", a "szervet" stb., de soha nem fogják igazán sajátjuknak tekinteni szervezetüket. Pont ez az amitől elveszítheti lényegét a Szomszédok Egymásért Mozgalom.

Az állandó jelenlét elriasztja a bűnözőket. A praktikákat lehetne sorolni "ahány ház, annyi szokás" ötleteivel gazdagítva, de a lényeg ugyanaz: Csökkenteni kell a bűnözők lehetőségeit – technikai és szervezési fogásokkal növelni a lakás, a hétvégi ház, az üzlet, a gépkocsi, a közterületek és a személyek biztonságát – ez az alapvető célja a SZEM mozgalomnak. Tudatosítani kell a polgároknak – minden fórumon! –, hogy biztonsága érdekében a tőle elvárható minimumot meg kell tennie, csak az után nézhet vagy mutogathat másra. Ezért szükséges elősegíteni a külföldön jól bevált és tömeges méretekben elterjedt Szomszédok Egymásért Mozgalom kifejlesztését, amely nincs korhatárhoz kötve. Az otthon levő gyerekektől kezdve az idősekig, a mozgáskorlátozottakon keresztül mindenki részese lehet. Ha ez a szervezet együttműködik az erre felkészített "közösségi" rendőrökkel, a kmb-ekkel, a bűncselekmények megelőzésének esélyei megsokszorozódnak. Az én házam, az én váram – mondja az angol közmondás, de a fal nem védi meg az embert, ha az ember nem védi meg a falat. Egyszemélyes várvédelem nincs. A folyosókat, az ajtók előterét elzáró rácsok nem riasztják el a bűnözőket, mert a felügyelet nélküli zárok csak lassítják a jól felszerelt bűnözőt, sőt némely esetben csak a tűzoltókat hátráltatják.

A SZEM egyesületeknek három fő formája van:

1. Kertváros vagy falusi jellegű utca- vagy pincesor (néhány háztól akár 20-30 házig is),
2. Emeletes lakóház (például négyemeletes 15-20 lakással),
3. Emeletes lakóház, emeletenként hosszú folyosóval (például 10-20-30 lakás).

Ez utóbbinál célszerű egy vagy két folyosónként szervezni egy-egy SZEM egyesületet (csoportot). A SZEM egyesületben való részvétel egy adott közösség nem minden tagjára nézve kötelező. Elég a többség, de legalább 10-12 fő az egyesület megalakításához. Természetesen a nagyobb létszám értelem szerűen előnyösebb. Az egyesület szervezésénél nem lényeges, ha a sorból egy-egy ház vagy lakás kimarad. Az egymással haragban levő vagy közömbös emberek ezek után is elkerülhetik egymást. Ha a terület valamivel több, mint 50 százaléka hajlandó az együttműködésre, ott már meg lehet szervezni a SZEM egyesületet. Ez a forma a területi bűnmegelőzés legeredményesebb eszköze.

Ne felejtsük el: a legjobban fizetett rendőr is csak a megtörtént bűncselekmény tettesét üldözi. Sikeres elfogás esetén a tettes elnyeri büntetését, de a vagyoni kár csak részben térül meg.

A bűncselekmények megelőzése csak a lakosság széleskörű összefogásával lehet eredményes. Külsőleg is jelezni kell, hogy a házat, az utcát a SZEM polgárok közössége védi, mert a figyelés jelzése bizonyos mértékig visszatartja a bűnözőket. Azok a közösségek, amelyek a bűnözés elleni védekezésnek ezt a legolcsóbb és leghatékonyabb módját keresik, több szervezési verzió közül választhatják ki a számukra legmegfelelőbb módozatot. Alapjában adott a közösség, amely éli az életét. E közösség határain belül a bűnmegelőzési esélyek megsokszorozódhatnak, az egymás számára nyújtható azonnali segítségnyújtás lehetősége igen nagymértékben növeli a szociális

biztonságot.

A szemléletváltással kialakított zárt, egymásra odafigyelő közösség már önmagában is komoly védelmet biztosít az egyszerűbb bűnelkövetőkkel szemben, azonban némi anyagi ráfordítással ezek az esélyek többszörösen továbbnövelhetők. Ma Magyarországon az átlagemberek túlnyomó többsége csak a legminimálisabb mértékben fordít lakása, környezete, ebből kiindulva személyes biztonságára. A környezet felé irányuló segítségkérés és jelzés hálózatának kiépítése abszolút értelemszerű, és bármilyen oldalról megközelítve teljes mértékben szükséges.

A biztonságuk javítása érdekében fogékony állampolgárok részére igencsak leegyszerűsödik a leírt problémák megoldása, ha a "Szomszédok Egymásért Mozgalom" (SZEM) közösségét létrehozzák. A SZEM szervezet kétféle módon hozható létre:

1. Alapító okirattal bírósági bejegyzés útján (például: egyesület vagy SZEM csoport stb.) Ehhez az eljáráshoz nem árt a jogban jártasság, és tudomásul kell venni, hogy a bírósági bejegyzés olykor fél évig vagy annál tovább is eltarthat. Vitathatatlan előnye azonban, hogy mint jogi személy bármilyen pályázaton részt vehet, és az ott nyert támogatások egyedüli felhasználójaként lép fel.

2. A SZEM szerveződés tényszerű megalakulása, melyet jegyzőkönyv rögzít a jelenléti íven szereplők aláírásával. Ez a forma önállóan nem ad lehetőséget a támogatásokért való jelentkezéshez az országosan évente két-három alkalommal kiírt pályázatokra a kiíró bűnmegelőzési szervek felé.

Viszont a bűnmegelőzésben aktívan résztvevő jogi személyekkel (például: önkormányzatok, polgárőrségek) történő együttműködés alapján az önkormányzatok, a polgárőr szervezetek egyszerre akár egy vagy több SZEM szervezet támogatása céljából is pályázatot nyújthatnak be. Az átlagpolgár számára ezeknek a támogatási módoknak a kihasználása messze túlmutat a jelenlegi gyakorlaton. A lehetőségek ismeretének hiánya pótolandó (pótolható), a közösség erejében levő lehetőségekkel élni kell!

A DOLOG JÓL MŰKÖDIK, HA ÖN KÖZREMŰKÖDIK!